

Aratit

Teksti ja kuvat: Sanne Pärssinen, Jarmo Manninen, Essi Laavainen

Johtuen arattien hyvin laajasta ja vaikeasti tulkittavasta sukukirjosta, pitäytyy tämä lajiesittely vain kahdessa yleisimmässä suvussa: *Aratinga* (aitoararit) ja *Pyrrhura* (suomuararit). Raoteetaan kuitenkin hieman yleisesti kaikkien arattien jaottelua ennen kuin jatkamme pidemmälle.

Aratit kuuluvat siis aitopapukaijosten heimoon (*psittacidae*) ja kiilapyrstöisten (*aratinginae*) alaheimoon. Alussa mainittujen arattisukujen ja sukujen *Nandayus*, *Leptosittaca*, *Ognorhynchus*, *Rhynchopsitta*, *Cyanoliseus*, *Enicognathus*, *Myiopsitta*, *Bolborhynchus* lisäksi myös kaikki arat kuuluvat *aratinginae*-alaheimoon. Aratit ovat siis isompien serkkujensa, arojen lähisukulaisia, ja *Aratinga* -suvun edustajat kaikkein lähinnä. Puhutaan myös, että pienempien arojen ja isojen arattien oikeasta paikasta ei olla edes varmoja ja siksi onkin "luotu" uusia sukuja niin arojen kuin arattienkin suhteen.

Aratinga-suku on laajin suku näistä kolmesta esittelyssä olevista suvuista, vaihdellen tietolähteestä siinä sanotaan olevan n.20-24 lajia ja n.38 alalajia. Joissakin lähteissä mainitaan, että alalajeja saattaisi olla jopa yli 50. Tarkkaa tietoa tästä ei oikeastaan ole, tutkimukset ja tiedot kun muuttuvat koko ajan. Kooltaan tämän suvun linnut ovat isoimpia arateista. Suosituin maailmalla lemmikkinä suvun linnuista on aurinkoaratti huolimatta maineikkaasta pahasta äänestään.

Pyrrhura-sukuun kuuluu pienimmät arateista. Lajeja suvusta löytyy 16, joista maailmalla sanotaan olevan "lemmikkimarkkinoilla" vain puolet tarjolla. Muutenkin kiinnostus niitä kohtaan on kasvanut ja yleisimmät sekä suosituimmat näistä arateista ovat riograndenaratti (*Pyrrhura frontalis*) ja siniposkiaratti (*Pyrrhura molinae*). Suvun edustajat tunnistaa hyvin raitaisesta rinnasta, mistä suomenkielinen nimitys suomuararit tuleekin.

Aurinkoaratteja

Nämä arattisuvut ovat kotoisin Keski- ja Etelä-Amerikan eri osista. Elinympäristö vaihtelee lajista riippuen kuivista savaneista sademetsään asti.

Keskimääräisen eliniän sanotaan arateilla olevan siinä 15-25 vuotta lajista riippuen, mutta hyvin voivat vanhemmaksikin elää. Tiedetään jopa yksilöitä, jotka ovat saavuttaneet melkein 40 vuoden kunnioitetun iän.

ULKONÄKÖ JA SUKUPUOLET

Värit näillä vaihtelevat kirkkaan keltaisesta, oranssista ja punaisesta aina vihreän eri sävyihin ja jopa harmaaseen. Koko vaihtelee pienistä undulaatin kokoisista arateista jopa amatsonin kokoiisiin, mutta koko tulee niiden pitkästä pyrstöstä. Ruumiinrakenteeltaan niitä voisi kuvailla "sutjakoiksi".

Nuorta yksilöä aika vaikea erottaa aikuisesta linnusta, monilla lajeilla on esim. tummat silmät aikuisenakin. Tässä tilanteessa linnulla olisi siis hyvä olla tunniste ja paperit, mistä ikä käy selville.

Sukupuolta ei arateilla erota itse silmämääräisesti, varsinkaan aloittelija. Lajia kauan harrastaneet ja/tai kasvattajat voivat ulkomuodon ja käyttäytymisen perusteella arvailla sukupuolta ja joskus tunnistaakin sen, mutta tämäkään ei ole koskaan täysin varmaa. Dna-testi on siis ainoa varma keino selvittää sukupuoli ja tietenkin muniminen.

PESINTÄ

Monet arattilajeista liikkuvat usein parvessa lisääntymiskauden ulkopuolella. Lisääntymiskaudella pesimismuodot vaihtelevat. Esimerkiksi *Pyrrhurat* pesivät useasti pariskuntina, kulta-aratti (*Aratinga guarouba*) perhekunnissa ja moni muu parvena tai jopa yhteispesässä.

Vankeudessa pesitettäessä aratit ovat yleisesti suhteellisen helppoja pesittää, useassa lähteessä niitä suositellaan aloittelevalle kasvattajalle juuri tämän helppouden takia. Tulee kuitenkin ottaa huomioon, että hormonaalisen käyttäytymisen takia aratit ovat yleensä pariskuntina vaikeita pitää, itsepäisten lintujen kesken saattaa helposti syntyä riitaa jopa siinä määrin, että ne pitää vähäksi aikaa erottaa. Tulee siis tarkkaan harkita ottaako vastakkaista sukupuolta linnulleen lajikumppaniksi, jos ei ole tosissaan aloittamassa kasvatusta. Aviaariossa pidettynä suurinta osaa arattilajeista voi pitää parvena, riippuen siitä miten luonnossa liikkuvat.

Sukukypsyys vaihtelee lajittain. Fyysisen sukukypsyyden saavuttaminen on suoranaisesti verrattavissa kokoon, eli mitä isompi lintu, sen vanhempana se on sukukypsä. Pienillä (esim. *Pyrrhura*) se on 8-12 kuukauden paikkeilla, keskikokoisilla (kuten kruunuaratti) 12-18 kuukauden iässä ja isomilla (esim. patagonianaratti) noin kahden vuoden vanhana.

Psyykinen sukukypsyys vaaditaan myös ennen kuin täysin valmis lisääntymään. Sen sanotaan sijoittuvan mihin tahansa kuuden kuukauden ja kahden vuoden väliin. Nämä tutkimukset perustuvat vain vankeudessa kuoriutuneihin ja käsinkasvatettuihin lintui-

hin. Poikaset, jotka emo on kasvattanut ja ruokkinut, tulevat sukukypsiksi puoleksi aikaisemmin kuin käsinkasvatetut lajitoverinsa. Tähän ei ole vielä löydetty tarkkaa syytä.

Lisää voi lukea pesinnästä kaikilla arateilla artikkelista [Popular Conures and Their Breeding Habits](#).

RAVINTO

Luonnossa arateilla ravinto koostuu erilaisista siemenistä, marjoista, hedelmistä, pähkinöistä, kukista, pienistä hyönteisistä jne. Mukaan mahtuu toisinaan myös viljelykasvit.

Mitä monipuolisempaa ravintoa pystyy omalle lemmikilleen tarjoamaan, sen parempi. Ruokintaa ei siis saisi jättää vain pellettien varaan, jotka saisivatkin olla vain 30% ravinnosta. Pelkkä siemenravintokin on liian yksipuolista. Paras tapa on syöttää pääasiallisesti monipuolista tuoreruokaa päivittäin.

Vankeudessa kaikki aratit voivat kärsiä liikalihavuudesta. Niiden ravinnon tulisi siis sisältää paljon ravitsevaa ja rasvapitoisuutta alhaista ruokaa.

ÄÄNET

Aratit ovat tunnetusti kovaäänisiä. Pahimmillaan ääni voi olla korvia vihlova ja kimeän korkea, varoitusaänet varsinkin. Kuitenkin löytyy myös suhteellisen hiljaisina pidettyjä lajeja tai sukuja, kuten esimerkiksi *Pyrrhura* -suku.

Tässä tosin voi todeta, että 'äänen kovuus on kuuntelijan korvissa', eli jotkut pitävät

näitä 'hiljaisempiakin' lajeja äänekkäinä. Sekin on tietysti yksilöllisyydestä kiinni. Kovimpia ääniä sanotaan kauniista ulkonäöstä huolimattaan päästelevän aurinkoaratin (*Aratinga solstitialis*) ja hiljaisimmas-ta päästä sanotaan olevan esim. riograndenaratin (*Pyrrhura frontalis*).

Aratit saattavat oppia puhumaan montakin sanaa. Tässä kohtaa on kuitenkin todettava, että puhuttaessa puhumisesta, se ei välttämättä tarkoita, että lintu päästelee täydellisesti ymmärrettäviä sanoja. Arateilla 'ääni' ei siis ole useinkaan niin selvä, että kaikkea juttelua erottaisi. Yleensä omistaja ymmärtää paremmin lintunsa sanomisia kuin ulkopuoliset. Kaikki on paljon yksilöistä kiinni, aina kun löytyy niitä poikkeuksiakin.

KÄYTTÄYTYMINEN

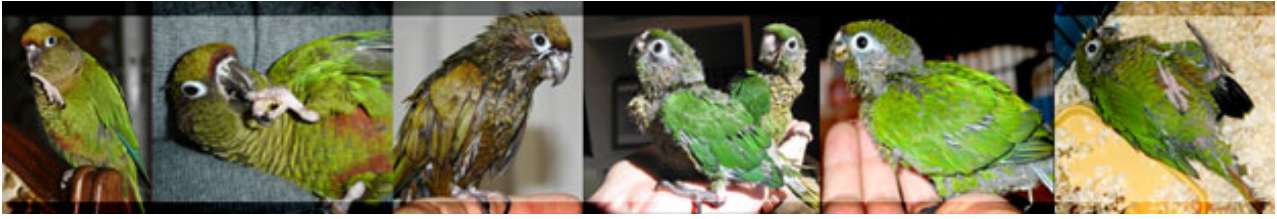
Mitä sitten tulee käyttäytymiseen ja yleiseen luonteeseen, niin parhaimpia adjektiveja kuvaamaan näitä lintuja ovat

kovapäinen, periksi antamaton ja älykäs. Persoonallisuuttakaan näiltä linnuilta ei puutu. Arateilla tuntuu olevan maailman suurin ego, eikä ole mitään väliä, vaikka vastassa olisi kymmenen kertaa isompi vastus, päälle käydään vaan niin paljon kuin sielu sietää (tai ruumis kestää).

Itselläni oli riograndenaratti, joka oli koko lintuparven ehdoton kuningas. Kaikki väistivät ja pelkäsivät sitä, niin isot kuin pienetkin. Tuntuu välillä, että sen elämäntehtävä oli haastaa riitaa jokaisen siivekkään ja siivettömän kanssa. Sen ainoa kaveri oli tuttavani etelänaratti, joka luonteensa puolesta on jokseenkin samanlainen. Usein olemme naureskelleet, että niistä tuli kaverit, koska kaikki muut pelkäsivät tai inhosivat niitä. Tosin jos niille välillä tuli jotain kiistaa, niin mekkala oli hirveä, kun kaksi luppäätä räksätti toisilleen nokat vastakkain, eikä kumpikaan antanut periksi. Osasivat ne olla toisalta todella hellyttävänkin näköisiä, istuen toisissaan kiinni ja rapsutelllessaan toisiaan, kuten alapuolella olevasta kuvasta näkyy.

Jos kuitenkin unohtaa tämän välillä vähän turhankin suuren egon, voi monen ihmeeksi todeta, että aratit ovat yleisesti tunnettua älykkäämpiä. Henkilökohtaisesti voisin todeta niiden olevan yhtä haastavia kuin mikä tahansa iso papukaija. Kokonsa puolesta ne kuitenkin ovat helpommin hallittavissa kuin jokin ara tai amatsoni. Niille on helppo opettaa erilaisia tempuja, ja ne todellakin nauttivat tempun oivaltamisesta sekä tekemisestä. Aratit ovat erittäin sosiaalisia lintuja ja niistä saa hauskoja sekä haasteellisia lemmikkejä.

Yleiseltä luonteeltaan ne myös ovat leikkisiä ja yleensä tavattoman aktiivisia. Monessa lähteessä niitä kuvaillaankin älykkäiksi ja karismaattisiksi klovneiksi, jotka voivat olla omistajilleen loputon ilon lähde. Monilla arateilla on myös hauska tapa kierähtää selälleen leikkiessään yksin lelujen tai ihmisten kanssa, ja olen kuullut, että esim. riograndenaratin poikaset jopa nukahtivat leikin jälkeen joskus selälleen.

Ymmärtääkseen omaa lemmikkilintuansa paremmin, olisi hyvä tuntea sen elinolosuhteet ja käyttäytyminen villinä luonnossa.

HOITO

Aktiivisuuden ja leikkisyyden takia monenmoista aktiviteettiä tulee keksiä niin häkin ulko- kuin sisäpuolellekin. Leluja tulisi vaihtaa tarpeeksi usein, ettei lintu ehdi kyllästyä niihin. Kaikenlaista sallittua jyrsimistä ja askarreltavaa niille pitäisi olla tarjolla, sillä tavallisten papukaijojen tapaan myös aratit rakastavat jyrsimistä.

Koska aratit ovat aktiivisia lintuja, ne tarvitsevat paljon liikkumatilaa touhuamista ja lentämistä varten. 'Mitä isompi häkki, sen parempi' pätee niihinkin kuten kaikkiin lintuihin. Normaalihäkissä asustavalle aratille tulee tarjota mahdollisuus päivittäiseen vapaana oloon vähintään kolmeksi tunniksi. Ja aina tulee olla tarkkana linnun ollessa vapaana, eikä sitä koskaan tule jättää ilman valvontaa. Mitä pienempi lintu, sen helpommin se esim. voi jäädä jonkun alle tai

oven väliin. Aratit kun tuppaaavat vielä olemaan nopeita liikkeissään, niin on hyvä olla tarkkana.

Se mihin moni aratin omistaja voi yhtyä, on näiden lintujen rakkaus veteen. Ne todellakin rakastavat kylpemistä ja vedellä lätäämistä.

Kylpytapoja on monia yksilöiden mukaan, mistä kukin pitää: sumuttamisesta suihkupullolla, suihkussa kylpemisestä, astiassa kylpemisestä tai vaikkapa hanan alla kylpemisestä. Pitää vain kokeilla mistä vaihtoehdosta se oma lintu eniten pitää.

Tähän olisi myös hyvä mainita, että usein lemmikkilinnut eivät saa kylpeä tarpeeksi usein. Suositeltavaa olisi kolme kertaa viikossa kylpy, jossa lintu kastuu kunnolla eikä vain pintapuolisesti. Tästä nauttii lintu niin henkisesti kuin fyysisestikin (tekee hyvää iholle ja sulkapuvulle).

HANKINTA

Erilaisten arattien saatavuus Suomessa ei valitettavasti ole kovin hyvä. Satunnaisesti tarjolla on joitakin lajeja. Muutama kasvatija on aikaisemmin ollut, mutta tämän hetkisestä tilanteesta ei ole tietoa. Eläinkaupan kautta voi tilata tuontilintuja, tai sitten voi itse mennä hakemaan Euroopasta. Yleisimpiä maita, mistä lintuja tuodaan, ovat Saksa, Hollanti, Tanska, Englanti ja Ruotsi. Aina ostettaessa lintua, niin kotiin kuin ulkomaasta, tulee sillä olla asianmukainen tunnistemerkintä sekä paperit. Ilman näitä lintua ei pitäisi ostaa, vaikka kuinka mieli tekisi. Alkuperä on aina tärkeää tietää.

Arattilinkkejä:

- [Conures](#)
- [Lexicon of Parrots](#)
- [International Conure Association](#)
- [The Parrot Pages - Conures](#)
- [Popular Conures and Their Breeding Habits](#)